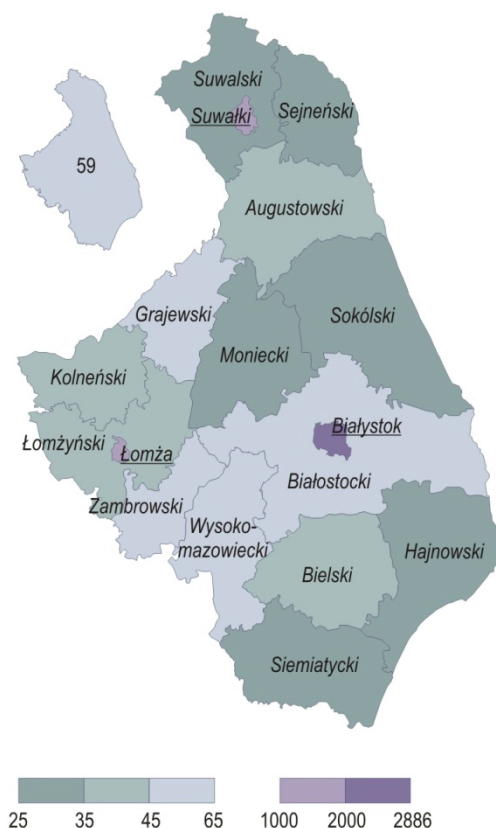

Ogólne informacje o ludności

W końcu 2009 r. w województwie podlaskim mieszkało 1 189,7 tys. osób, tj. 3,1% ogółu ludności Polski. Pod względem liczby mieszkańców województwo uplasowało się na 14 miejscu w kraju, a mniejszą liczbę

LUDNOŚĆ NA 1 km² WEDŁUG POWIATÓW W 2009 R.
Stan w dniu 31 XII

ludności zanotowano tylko w województwach opolskim i lubuskim. Średnia gęstość zaludnienia, tj. liczba osób przypadająca na 1 km², wynosiła na Podlasiu 59 (w Polsce – 122). Wskaźnik ten wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne na terenie województwa – najwyższy odnotowano w Białymstoku i Łomży (odpowiednio 2886 i 1939 osób na 1 km²), zaś najniższy – w powiatach sejneńskim i suwalskim (25 i 27 osób na 1 km²).

Ludność miejska (skupiona w 38 miastach zlokalizowanych na terenie Podlasia), w omawianym okresie liczyła 715,8 tys. osób i stanowiła 60,2% ogółu mieszkańców województwa, przekraczając o 0,6 pkt proc. poziom zanotowany rok wcześniej. Zauważalny wzrost odsetka ludności miejskiej był skutkiem wyodrębnienia w 2009 r. dwóch nowych miast (Krynek i Michałowa). Taka wartość wskaźnika urbanizacji umiejscowiła województwo podlaskie na 9 pozycji w kraju, gdzie udział ludności zamieszkującej tereny miejskie wynosił w omawianym okresie 61,0%. Wspomniane zmiany administracyjne przyczyniły się do zmniejszenia liczby ludności mieszkającej na wsi. W końcu 2009 r. tereny wiejskie za-

mieszkiwało 474,0 tys. osób (wobec 481,4 tys. osób w 2008 r.). Tym samym odsetek ludności wiejskiej (wskaźnik ruralizacji) w województwie podlaskim osiągnął poziom 39,8%, co oznacza spadek o 0,6 pkt proc. w stosunku do zanotowanego rok wcześniej. Udział mieszkańców wsi w ogólnej liczbie ludności Polski w końcu 2009 r. był niższy i wynosił 39,0%. W analizowanym okresie województwo podlaskie zajmowało pod tym względem 8 miejsce w kraju, podczas gdy rok wcześniej znajdowało się na 7 pozycji.

Tabl. 1. Podstawowe dane demograficzne

Wyszczególnienie	2008	2009	
		województwo podlaskie	Polska
Ludność ^a	1191470	1189731	38167329
miasta	710073	715761	23278187
wieś	481397	473970	14889142
w tym kobiety	611157	610484	19738587
Kobiety na 100 mężczyzn ^a	105	105	107
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej ^a	59	59	122
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ^a	58,6	57,8	55,0
Małżeństwa:			
w liczbach bezwzględnych	7842	7557	250794
na 1000 ludności	6,56	6,33	6,57
Rozwody:			
w liczbach bezwzględnych	1837	2040	65345
na 1000 ludności	1,54	1,71	1,71
Separacje	146	117	3233
Urodzenia żywe:			
w liczbach bezwzględnych	11945	12202	417589
na 1000 ludności	9,99	10,22	10,95
Zgony:			
w liczbach bezwzględnych	11641	12165	384940
na 1000 ludności	9,74	10,19	10,09
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	5,27	4,67	5,57
Przyrost naturalny:			
w liczbach bezwzględnych	304	37	32649
na 1000 ludności	0,25	0,03	0,86
miasta	1,92	2,06	0,63
wieś	-2,16	-2,99	1,20
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały:			
w liczbach bezwzględnych	-1698	-1721	-1196
na 1000 ludności	-1,42	-1,44	-0,03

^a Stan w dniu 31 XII.

Pomimo, że rok 2009 był w Polsce drugim z kolei, w którym odnotowano dodatni przyrost rzeczywisty ludności (przez okres wcześniejszych 11 lat liczba mieszkańców naszego kraju zmniejszała się), to w województwie podlaskim w analizowanym okresie po raz kolejny stwierdzono ubytek rzeczywisty ludności. Wyniósł on 0,1% i był identyczny jak przed rokiem. O spadku liczby mieszkańców naszego województwa zdecydowało utrzymujące się od wielu lat ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych definitywnych (na pobyt stały). 2009 r. był na Podlasiu drugim z rzędu (po 7 poprzednich latach charakteryzujących się mniejszą liczbą urodzeń żywych niż zgonów), w którym został odnotowany dodatni przyrost naturalny ludności. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa ukształtował się on na poziomie 0,03 (wobec 0,25 w roku poprzednim) i nadal wyraźnie odbiegał od wskaźnika ogólnokrajowego wynoszącego 0,86 (w 2008 r. – 0,92). W omawianym roku przeciętnie na każde 100 tys. ludności na Podlasiu przybyły 3 osoby (w 2008 r. – 25 osób), zaś w kraju przybyło 86 osób (podczas gdy rok wcześniej – 92 osoby). Warto zwrócić uwagę na fakt, iż w miastach województwa podlaskiego wskaźnik przyrostu naturalnego (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) przyjął wartość dodatnią i wyniósł 2,06, podczas gdy na terenach wiejskich w dalszym ciągu był ujemny i ukształtował się na poziomie minus 2,99. W Polsce w 2009 r. zarówno w miastach, jak

i na wsi stwierdzono dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego, a wyniósł on odpowiednio 0,63 i 1,20.

Struktura ludności według płci w województwie podlaskim od kilku lat nie ulega większym zmianom. W ogólnej liczbie mieszkańców nieznacznie przeważają kobiety, które w końcu 2009 r., tak samo jak przed rokiem, stanowiły 51,3% ogółu ludności województwa. W omawianym okresie współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) ukształtował się na poziomie identycznym jak rok wcześniej (i w latach poprzednich) osiągając wartość 105, zaś w podziale na miasta i wieś – odpowiednio 111 i 98. Wskaźnik ten zmieniał się również w zależności od wieku; wśród osób do 45 roku życia występowała liczebna przewaga mężczyzn (95 kobiet na 100 mężczyzn), powyżej tego wieku pań było zdecydowanie więcej niż panów (współczynnik feminizacji wyniósł 124), przy czym w najstarszej grupie wiekowej (70 lat i więcej) na 100 mężczyzn przypadało aż 170 kobiet.

Wiek środkowy (mediana wieku – oznacza, że połowa populacji nie osiągnęła tego wieku, a druga połowa go przekroczyła) mieszkańców województwa podlaskiego z roku na rok jest coraz wyższy. W końcu 2008 r. połowa ludności województwa nie przekroczyła 37,5 lat, podczas gdy rok później statystyczny mieszkaniec Podlasia był w wieku 37,7 lat. Wiek środkowy kobiet w 2009 r. wynosił 39,8 lat (w 2008 r. – 39,5 lat), a mężczyzn – 35,8 lat (w 2008 r. – 35,5 lat). Ludność zamieszkała na terenach wiejskich Podlasia jest starsza od mieszkańców miast. W końcu 2009 r. połowa populacji osób mieszkających na wsi nie osiągnęła wieku 38,5 lat (rok wcześniej – 38,4 lat), natomiast w miastach – 37,3 lat (przed rokiem – 36,9 lat). Jest to sytuacja odwrotna do zanotowanej w kraju, gdzie ludność miejska jest starsza niż zamieszkująca tereny wiejskie (w 2009 r. mediana wieku ludności ogółem w Polsce przybrała wartość 37,7 lat, przy czym w miastach ukształtowała się na poziomie 38,9 lat, a na wsi – 36,0 lat).

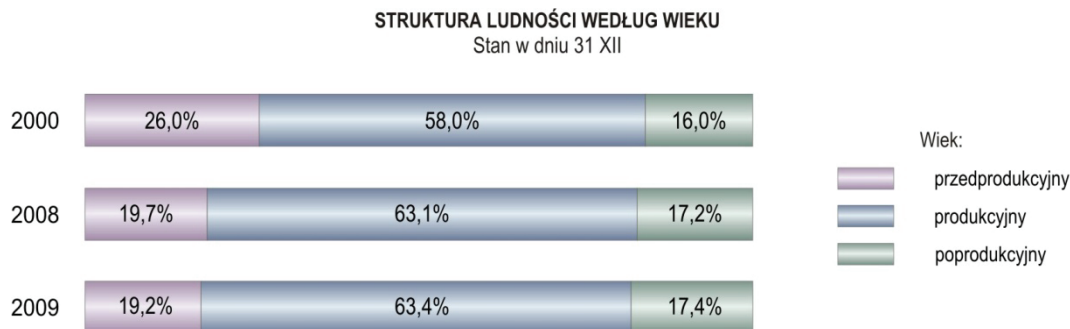
Rezultatem przemian w procesach demograficznych (depresja urodzeniowa lat pięćdziesiątych poprzedniego oraz początku obecnego stulecia) jest sukcesywne zmniejszanie się liczby dzieci i młodzieży. Dane wskazują, że w 2009 r. nastąpił dalszy spadek liczby osób w wieku poniżej 18 lat, które stanowiły 19,2% ogólnej populacji mieszkańców województwa podlaskiego wobec 19,7% w 2008 r. Podobną prawidłowość można zauważyć wśród dzieci i młodzieży w wieku poniżej 15 lat, których udział w ogólnej liczbie ludności w końcu 2009 r. obniżył się do 15,1% (z 15,3% w roku poprzednim).

*Tabl. 2. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym
Stan w dniu 31 XII*

Wyszczególnienie	2008	2009	2008	2009
	w liczbach bezwzględnych		w odsetkach	
O g ó l e m	1191470	1189731	100,0	100,0
w wieku:				
Przedprodukcyjnym	235100	228714	19,7	19,2
Produkcyjnym	751379	754096	63,1	63,4
mobilnym	477518	477482	40,1	40,1
niemobilnym	273861	276614	23,0	23,3
Poprodukcyjnym	204991	206921	17,2	17,4

Zmiany można zaobserwować również wśród osób w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18-59 lat, mężczyźni – 18-64 lata). Z danych za 2009 r. wynika, że odsetek osób w wieku zdolności do pracy w ogólnej liczbie ludności wzrósł o 0,3 pkt proc. w stosunku do roku poprzedniego (rok wcześniej – o 0,4 pkt proc). Ważny jest fakt, że w wiek produkcyjny wkraczają coraz mniej liczne roczniki osiemnastolatków. W 2008 r. było ich 18,7 tys., zaś rok później omawianą grupę tworzyło już tylko 18,3 tys. osób. Proces starzenia się za-

sobów siły roboczej powodowany jest jednocześnie zwiększaniem się liczby osób w wieku niemobilnym, tj. powyżej 44 roku życia. W końcu 2009 r. udział ludności w tym wieku w ogólnej populacji osób w wieku produkcyjnym wynosił 36,7% i był on o 0,3 pkt proc. wyższy niż w roku poprzednim.

Obserwuje się również postępujący wzrost liczby osób w wieku emerytalnym (mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej). W końcu 2009 r. udział tej grupy ludności w ogólnej populacji osiągnął poziom 17,4% i zwiększył się o 0,2 pkt proc. w stosunku do zanotowanego rok wcześniej. Coraz mniej korzystne stają się relacje między poszczególnymi ekonomicznymi grupami wieku ludności, co obrazuje współczynnik obciążenia demograficznego, czyli liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. W końcu 2009 r. w województwie podlaskim wynosił on 58, tj. 30 – dla wieku przedprodukcyjnego i 28 – dla wieku poprodukcyjnego. Natomiast w 2000 r. omawiany wskaźnik osiągnął wartość 73, przy czym dla osób w wieku poniżej 18 roku życia wynosił 45, podczas gdy dla osób w wieku poprodukcyjnym ukształtował się na poziomie zbliżonym do notowanego w ostatnich latach i przyjął wartość 28. Podobne relacje między poszczególnymi grupami wieku ludności obserwowano w kraju. W 2009 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 55 osób w wieku nieprodukcyjnym, tj. 29 osób w wieku do 17 lat i 26 osób w wieku emerytalnym, natomiast w 2000 r. współczynnik obciążenia ekonomicznego wynosił 64, tj. 40 – w przypadku wieku przedprodukcyjnego i 24 – dla wieku poprodukcyjnego.

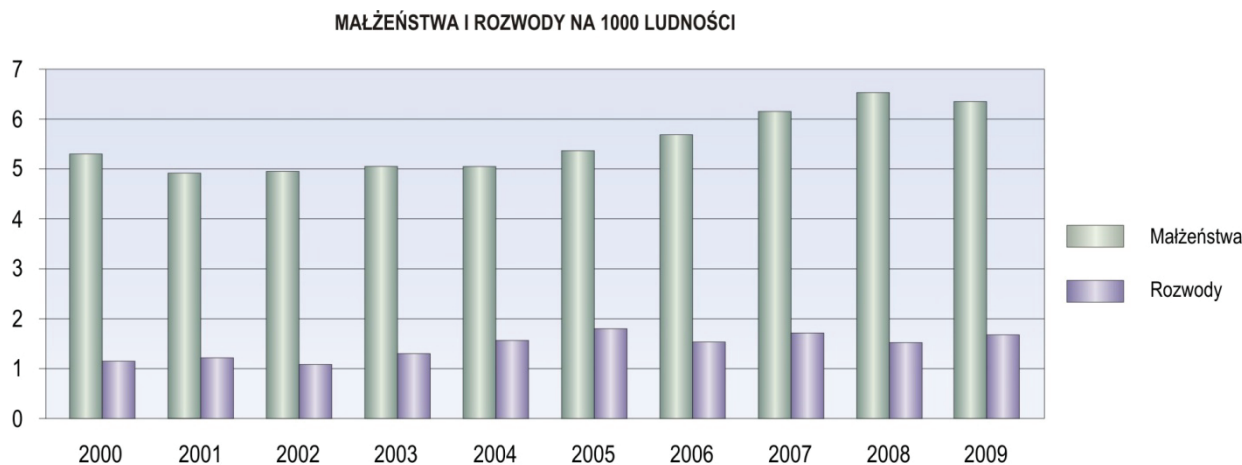
Małżeństwa

W 2009 r. w województwie podlaskim zarejestrowano ponad 7,5 tys. związków małżeńskich, tj. o 3,6% mniej niż rok wcześniej. Współczynnik małżeństw (liczony na 1000 ludności) zmalał do poziomu 6,3 z 6,6 przed rokiem (w kraju w 2009 r. wskaźnik ten osiągnął wartość 6,6). Częstość zawierania małżeństw była nieco wyższa w miastach niż na obszarach wiejskich (omawiany wskaźnik wynosił odpowiednio 6,4 i 6,2), a więc odwrotnie niż w roku poprzednim, kiedy to współczynnik małżeństw ukształtował się na poziomie 6,4 w miastach i 6,8 na wsi. Liczba nowo zawieranych małżeństw rosła od 2001 r., zaś załamanie tego trendu w minionym roku może oznaczać – w perspektywie 2-3 lat – zahamowanie wzrostu liczby urodzeń.

Średni wiek kobiet wstępujących w związek małżeński w 2009 r. wynosił 25,4 lat (w miastach – 25,9 lat, na wsi – 24,7 lat), a dla wychodzących za mąż po raz pierwszy – 25,1 lat (odpowiednio 25,5 lat i 24,4 lat), z tym, że w przypadku pań wstępujących w związek małżeński z kawalerem – 25,0 lat (w miastach – 25,4, na wsi – 24,3 lat). Mężczyźni zawierający małżeństwo mieli średnio 27,3 lat (w miastach – 27,6 lat, na wsi – 26,8 lat) lub 26,9 lat, jeśli żenili się po raz pierwszy (odpowiednio 27,2 lat i 26,5 lat), a w przypadku kawalerów wstępujących w związek małżeński z panną – 26,8 lat (w miastach – 27,0 lat, na wsi – 26,4 lat).

W omawianym roku wśród nowo zawieranych związków prawie 88% to małżeństwa pierwsze, tj. panien z kawalerami (w kraju – około 85%).

Małżeństwa wyznaniowe, czyli zawarte w kościołach i jednocześnie zarejestrowane w urzędach stanu cywilnego, stanowiły 73,6% ogółu zawieranych prawnie związków (w kraju – 68,6%). Odsetek takich małżeństw był wyższy na terenach wiejskich (78,1%) niż w miastach (70,7%). Spośród 5563 małżeństw wyznaniowych aż 5091 zawarto w kościele katolickim, a w pozostałej grupie największy udział miały związki zawierane w polskim autokefalicznym kościele prawosławnym (456 małżeństw).

Rozwody i separacje

W 2009 r. w województwie podlaskim zostało orzeczonych prawomocnie przez sądy 2040 rozwodów, co w porównaniu z poprzednim rokiem oznacza wzrost o 11,1% (w miastach – o 8,7%, a na wsi – o 21,7%).

Liczba rozwodów na terenach miejskich jest zdecydowanie wyższa niż na wsi. W 2009 r., podobnie jak rok wcześniej, prawie 80% ogółu rozwodów dotyczyło mieszkańców miast, a w 2/3 przypadków powództwo o rozwód wniosła kobieta. Wina najczęściej nie była orzekana (66,1 % przypadków), a orzeczenie rozwodu z winy żony nastąpiło jedynie w 3,8% przypadków. Zazwyczaj jako przyczynę rozwodu małżonkowie deklarowali niezgodność charakterów (wyłącznie – co czwarta przyczyna wszystkich rozwodów, a w połączeniu z innymi przyczynami – prawie co trzecia), kolejne przyczyny to zdrada lub trwały związek uczuciowy z inną osobą (wyłącznie – 8,0% ogólnej liczby rozwodów, a w połączeniu z innymi przyczynami – prawie 25%) oraz alkoholizm (wyłącznie – 7,9% wszystkich rozwodów, a w połączeniu z innymi przyczynami – 22,4%).

Wśród małżeństw rozwiedzionych w 2009 r. ponad 62% w momencie rozwodu wychowywało dzieci w wieku do 18 lat. Liczba tych dzieci wynosiła 1848. Do wspólnego ich wychowywania zobowiązało się 75% rozwiedzionych małżeństw, tylko w przypadku co piątego rozwodu sąd przyznał opiekę nad dziećmi wyłącznie matce, a jedynie w niespełna 3% przypadków – wyłącznie ojcu.

W ciągu całego 2009 r. w województwie podlaskim sądy orzekły 117 separacji, czyli o 29 (o 19,9%) mniej niż przed rokiem. W analizowanym okresie wobec małżeństw zamieszkałych w miastach zostały orzeczone 74 separacje (prawie o 37% mniej niż rok wcześniej), natomiast na wsi orzeczono ich 43 (ponad 48% więcej niż w roku poprzednim).

Rok 2009 był piątym z kolei od momentu wprowadzenia instytucji separacji, w którym sądy orzekały jej zniesienie. W województwie podlaskim w omawianym roku miało miejsce 5 takich przypadków, podczas gdy rok wcześniej sądy orzekały zniesienie separacji w 7 przypadkach.

Urodzenia

W 2009 r. w województwie podlaskim zanotowano 12202 urodzenia żywe, tj. o 2,2% (o 257 urodzeń) więcej niż w roku poprzednim i o 1,0% więcej niż w 2000 r.

Współczynnik urodzeń (liczba urodzeń żywych przypadająca na 1000 ludności) w 2009 r. wyniósł 10,22 (w kraju – 10,95), podczas gdy w 2008 r. ukształtował się na poziomie 9,99. Zarówno w miastach jak i na wsi w województwie podlaskim na 1000 ludności przypadało 10,22 urodzeń żywych. Na terenach wiejskich najniższy współczynnik urodzeń (4,95) stwierdzono w gminie Czyże, a biorąc pod uwagę wyłącznie miasta – w Knyszynie (5,38). Najwięcej urodzeń w przeliczeniu na 1000 ludności (14,32) zanotowano w gminie Nowogród i w mieście Suraz (21,87).

Pomimo rosnącej w ostatnich latach liczby urodzeń, nadal poziom reprodukcji nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. Najbardziej korzystną sytuację demograficzną określa współczynnik dzietności kształtujący się na poziomie 2,1-2,15, tj. kiedy w danym roku na 1 kobietę w wieku 15-49 lat przypada średnio 2,1-2,15 dzieci. Jest to wielkość optymalna, określana, jako korzystna dla stabilnego rozwoju demograficznego. W 2009 r. w województwie podlaskim współczynnik dzietności osiągnął wartość 1,346, podczas gdy w 2008 r. wyniósł 1,327. Podobnie jak przed rokiem był on niższy od wskaźnika ogólnokrajowego, który w 2009 r. ukształtował się na poziomie 1,398. W miastach województwa podlaskiego w 2009 r. na 1 kobietę przypadało średnio 1,255 dzieci, natomiast na wsi – 1,500.

Ogólny współczynnik płodności, określany liczbą urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat), w 2009 r. osiągnął na Podlasiu poziom 40,40 (w Polsce – 43,59), podczas gdy rok wcześniej wyniósł 39,23. Wyższa płodność obserwowana jest u kobiet mieszkających na terenach wiejskich. W 2009 r. na wsi na 1000 kobiet w wieku rozrodczym przypadały 44 urodzenia żywe, natomiast w miastach – 38. W skali kraju współczynniki te ukształtowały się odpowiednio na poziomie 46 i 42.

W latach dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia, na skutek przeobrażeń demograficznych, nastąpiło przesunięcie najwyższej płodności kobiet z grupy wieku 20-24 lata do grupy 25-29 lat, a także wyraźny wzrost płodności w grupie wieku 30-34 lata, który jest w znacznej mierze skutkiem realizacji urodzeń wcześniej „odłożonych”. Jest to efekt wyboru, jakiego dokonują ludzie młodzi decydując się najpierw na osiągnięcie określonego poziomu wykształcenia oraz stabilizacji ekonomicznej, a dopiero potem na założenie rodziny oraz jej powiększenie. W omawianym roku płodność kobiet (liczba urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku

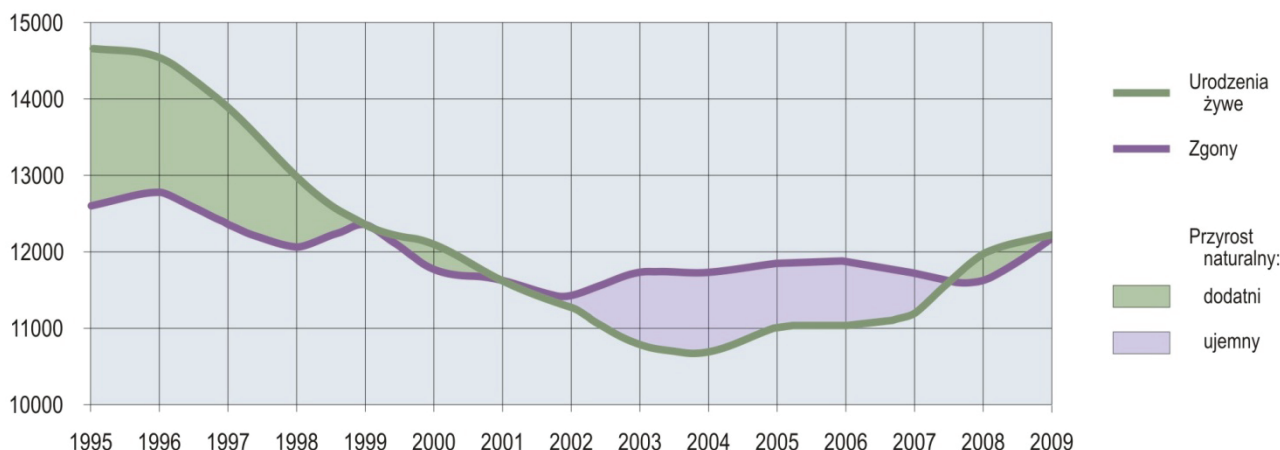
PRZYROST NATURALNY NA 1000 LUDNOŚCI WEDŁUG POWIATÓW W 2009 R.

rozrodczym) zamieszkałych na terenie naszego województwa w grupie wieku 20-24 wyniosła 54, w przedziale 25-29 lat – 91, a w grupie w wieku 30-34 lata – 77 (w Polsce w tych grupach wiekowych kształtowała się ona odpowiednio na poziomie: 59, 96, 74). Konsekwencją zmiany zachowań prorodzinnych jest również podwyższenie się średniego wieku rodzenia dziecka, który w 2009 r. wyniósł 28,2 lat, a u rodzących po raz pierwszy – 26,0 lat. Dla porównania w roku poprzednim wiek ten był niższy i wyniósł odpowiednio 28,1 lat i 25,9 lat. Urodzenia z matek nastoletnich (poniżej 20 roku życia) w 2009 r. stanowiły 5% ogółu urodzeń, natomiast z matek mających 35 lat i więcej – prawie 11%. W 2009 r. odsetek matek legitymujących się wykształceniem wyższym osiągnął ponad 39%, natomiast ukończoną szkołę na poziomie wyższym niż zasadnicze zawodowe posiadało 77% rodzących kobiet.

W 2009 r. w województwie podlaskim odnotowano 55 urodzeń martwych. Urodzenia pozamałżeńskie stanowiły 13,2% wszystkich urodzeń. Największa liczba urodzeń przypadła na miesiąc lipiec, a rozpatrując dni tygodnia – na wtorek. Zdecydowana większość to urodzenia pojedyncze (ponad 97% wszystkich urodzeń). Dodatni przyrost naturalny (większa liczba urodzeń niż zgonów), jaki miał miejsce w naszym województwie w ostatnich dwóch latach, wpłynął na nieco korzystniejsze kształtowanie się współczynnika dynamiki demograficznej (liczby urodzeń przypadającej na 1 zgon). Wartość tego współczynnika w 2009 r. wyniosła 1,003, przy czym w miastach na 1 zgon przypadało 1,252 urodzeń, a na wsi – 0,774. W kraju omawiany wskaźnik osiągnął poziom 1,085 (w miastach – 1,063, na wsi – 1,118).

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

Zgony

W 2009 r. w województwie podlaskim zmarło 12165 osób, tj. o 4,5% (o 524 osób) więcej niż przed rokiem. Współczynnik umieralności (liczba zgonów na 1000 ludności) ukształtował się na poziomie 10,19 (w Polsce – 10,09). Liczba zgonów przypadająca na 1000 mieszkańców miast wyniosła 8,17 osoby, a wsi – 13,20 osoby. Uwzględniając tylko tereny wiejskie, najwyższy współczynnik umieralności zanotowano w gminach: Krynki (36,09), Dubicze Cerkiewne (27,40) i Michałowo (26,14), a biorąc pod uwagę wyłącznie miasta – w Krynkach (14,35), Knyszynie (13,27) i Kleszczelach (12,55). Omawiany wskaźnik najniższe wartości przyjął na terenach wiejskich w gminach: Supraśl (6,21), Juchnowiec (8,26) i Stawiski (8,62), natomiast analizując tylko obszar miejski – w Jedwabnem (6,20), Wasilkowie (6,85) i Suraziu (6,96).

Wśród zmarłych osób przeważali mężczyźni i w 2009 r. stanowili oni 54,9% omawianej populacji (w 2008 r. – 55,5%). Połowa zmarłych osób nie ukończyła 77,6 lat, przy czym dla kobiet wiek środkowy

wyniósł 81,5 lat, zaś dla mężczyzn – 72,8 lat. W miastach województwa przeciętny wiek zmarłych osób oszacowano na 75,6 lat, a na terenach wiejskich – na 79,1 lat.

W 2009 r. zarejestrowano 57 zgonów niemowląt (dzieci poniżej 1 roku życia). W omawianym roku, w odniesieniu do roku poprzedniego, umieralność niemowląt zmalała do 4,67 zgonów na każde 1000 urodzeń żywych (wobec 5,27 w 2008 r.). W kraju wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 5,57.

W województwie podlaskim, podobnie jak w całej Polsce, przyczyną największej liczby zgonów były nadal choroby układu krążenia oraz choroby nowotworowe. W 2008 r. spowodowały one około 2/3 wszystkich zgonów (w naszym województwie – 65,8%, w Polsce – 70,8%). W omawianym roku choroby układu krążenia stanowiły przyczynę 41,8% ogólnej liczby zgonów na Podlasiu i 45,6% – w kraju. Umieralność w wyniku chorób układu krążenia była zdecydowanie wyższa wśród kobiet niż mężczyzn. W 2008 r. stały się one powodem 46,9% wszystkich zgonów kobiet i 37,8% – mężczyzn. Drugą ważną przyczyną zgonów, tj. choroby nowotworowe w omawianym roku spowodowały 24,0% ogółu zgonów w województwie (w kraju – 25,2%), przy czym wśród kobiet odsetek ten wyniósł 23,0%, a w przypadku mężczyzn – 24,8%. Kolejną przyczyną zgonów stanowiły urazy i zatrucia – w 2008 r. były one powodem 6,9% zgonów w województwie podlaskim i 6,7% w całej Polsce.

Trwanie życia

W 2008 r. w województwie podlaskim przeciętne trwanie życia wynosiło 72,0 lat dla mężczyzn oraz 81,4 lat dla kobiet. W skali kraju wskaźniki te były niższe i kształtowały się odpowiednio na poziomie 71,3 lat i 80,0 lat. W porównaniu z początkiem lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku trwanie życia mężczyzn wydłużyło się o 4,9 lat, natomiast kobiet – o 4,6 lat (w skali kraju odpowiednio o 5,1 lat i 4,8 lat). W Polsce występuje zjawisko wysokiej nadumieralności mężczyzn, które znajduje również odzwierciedlenie w województwie podlaskim. W 2008 r. różnica między przeciętnym trwaniem życia kobiet i mężczyzn wynosiła w kraju 8,7 lat, zaś w naszym województwie – 9,4 lat.

Perspektywy rozwoju demograficznego – prognoza do 2035 r.¹

Założenia najnowszej prognozy ludności przewidują na najbliższe lata dalszy wzrost współczynnika dzietności (choć nie osiągnie on poziomu gwarantującego prostą zastępowalność pokoleń), spadek umieralności i systematyczny wzrost przeciętnego trwania życia a także malejące ujemne saldo migracji stałych i zagranicznych na pobyt stały.

Mimo to, zgodnie z powyższą prognozą w najbliższych latach należy spodziewać się systematycznego zmniejszania się liczby ludności, przy czym tempo spadku będzie coraz większe. W 2020 r. liczba mieszkańców naszego województwa osiągnie poziom 1153,5 tys. osób zaś w 2035 r. – 1072,3 tys. osób, zatem w okresie najbliższych 26 lat ubędzie o ponad 117 tys. Podlasiaków. Ubytek ten w prawie 2/3 obejmie ludność wiejską (odwrotnie niż w Polsce, gdzie przewiduje się, że spadek liczby ludności dotyczyć będzie niemalże wyłącznie mieszkańców miast).

¹ Źródło: „Prognoza ludności na lata 2008-2035” – GUS, Warszawa 2009

Przewidywane są niekorzystne zmiany w strukturze wieku ludności praktycznie w całym prognozowanym okresie, a będą one dotyczyły głównie:

- starzenia się całego społeczeństwa,
- starzenia się zasobów siły roboczej,
- zmniejszania się liczby i udziału osób w wieku produkcyjnym w ogólnej populacji ludności,
- wzrostu współczynnika obciążenia demograficznego, zwłaszcza grupą wieku poprodukcyjnego.

Liczba osób w wieku produkcyjnym w całym prognozowanym okresie będzie ulegać systematycznemu zmniejszaniu się z poziomu 754 tys. w 2009 r. do 603 tys. w 2035 r. Starzenie się społeczeństwa spowoduje znaczące ubytki ludności w wieku mobilnym, a także jej przesunięcie w kierunku niemobilnych grup wieku. O ile w 2009 r. osoby w wieku mobilnym stanowiły 63,3% ogółu ludności w wieku produkcyjnym, to przewiduje się, iż w 2035 r. udział tej grupy wyniesie tylko 51,7%.

*Tabl. 3. Prognoza ludności do 2035 r.
Stan w dniu 31 XII*

Wyszczególnienie	2009 ^a	2010	2015	2020	2025	2030	2035
Ludność ogółem w tys.	1189,7	1183,8	1169,0	1153,5	1133,4	1105,6	1072,3
miasta	715,7	707,3	704,4	702,1	696,2	684,5	668,6
wieś	474,0	476,5	464,6	451,5	437,2	421,2	403,7
Ludność – w % ogółem – w wieku:							
0-14 lat	15,1	14,9	14,8	15,3	14,9	13,6	12,2
15-64	70,2	70,3	69,1	66,4	64,0	63,2	62,9
65 lat i więcej	14,8	14,8	16,0	18,2	21,1	23,2	24,9
w tym 80 lat i więcej	3,9	4,1	4,6	4,8	4,7	5,7	7,3
przedprodukcyjnym	19,2	18,9	18,0	18,1	18,1	16,9	15,4
produkcyjnym	63,4	63,5	62,6	59,9	57,5	56,7	56,3
mobilnym	40,1	40,1	39,2	36,9	34,0	31,1	29,1
niemobilnym	23,3	23,5	23,4	23,0	23,4	25,6	27,1
poprodukcyjnym	17,4	17,6	19,4	22,0	24,4	26,4	28,3
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	58	57	60	67	74	76	78
wiek przedprodukcyjny	30	30	29	30	31	30	27
wiek poprodukcyjny	28	28	31	37	43	47	50
Współczynnik dzietności ogólnej:							
miasta	1,26	1,21	1,29	1,34	1,37	1,38	1,39
wieś	1,50	1,52	1,53	1,52	1,51	1,49	1,47
Przeciętne dalsze trwanie życia:							
mężczyźni	71,6	72,7	73,8	75,0	76,2	77,5
kobiety	80,9	81,1	81,7	82,3	83,0	83,7
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały:							
napływ	10973	15398	14733	12133	.	.	.
odpływ	12625	17678	16916	13931	.	.	.
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały:							
imiigracja	400	667	821	1094	.	.	.
emigracja	469	1055	886	528	.	.	.

^a Dane rzeczywiste.